

Tudományos Diákköri Konferencia Dolgozat

Jelige: **#nembordeuxi**

**Bor és ünnep: A Szent György-hegyi napok
közösségformáló szerepe**

2022/2023

Tartalomjegyzék

Bevezető	- 3 -
Kutatásmódszertan.....	- 4 -
Szent György-hegy földrajzi és történeti áttekintése.....	- 5 -
A rendszerváltástól napjainkig.....	- 7 -
A Szent György-hegyi napok	- 9 -
A rendezvény szerkezete és elemzése	- 13 -
A Szent György-hegyi napok társadalmának vizsgálata és rétegződése	- 15 -
<i>A rendezvény szervezői és vezetői: a hivatalos réteg.....</i>	<i>- 15 -</i>
<i>A rendezvényen résztvevő borászok, hegylakók és falubeliek.....</i>	<i>- 18 -</i>
A rendezvény, mint kapcsolódási pont	- 23 -
Összefoglalás	- 25 -
Adatközlők.....	- 27 -
Képek	- 28 -
<i>Képek forrása.....</i>	<i>- 34 -</i>
Felhasznált irodalom	- 35 -
Webográfia	- 37 -
Források.....	- 37 -

Bevezető

Dolgozatom témáját a Szent György-hegyi napok és annak közösségformáló szerepe képezi, amely egy több, mint 30 évre visszavezethető, ma már nemzetközi hírnévű hagyomány. Az ember és a bor, a közösség és a természet, valamint a bor és a gasztronómia egybefonódásának ünnepe ez és a balatoni boros-programok nyitórendezvénye. Több szempontból adódóan esett a választásom erre a témára. Elsősorban egy családi kötelék révén, mivel nagyapám, id. Nyári Ödön 1978-ban vette meg szőlőjét a hegyen. Az idő előrehaladtával a családi borászat nagybátyámra, ifj. Nyári Ödönre szállt, aki ma lányával és annak férjével viszi tovább az örökséget, kiemelt arany minőségű borokat készítve. Másodsorban szüleimnek is egy holdnyi szőlője terül el a hegyen, így legtöbb szabadidőmet és nyaraimat is itt töltöm. A hegy szeretete, a szőlő és a bor tisztelete, valamint a mögötte álló érték megbecsülése generációkat átívelve bennem is táptalajra talált, így személyes kötődésként úgy éreztem, tartozom a téma feldolgozásával, elsősorban Nagyapám emléke előtt.

Jelen dolgozatomban, egy a korábitól eltérő, ugyanakkor szintén émikus megközelítésmódot alkalmaztam, más szempontrendszerek alapján dolgoztam és más fókuszpontokra koncentrálni térképeztem fel a hegy társadalmának rétegződését.¹ A dolgozatom első felében az ünnepnek teret adó hegyet és annak múltját történelmét, földrajzi környezetét mutatom be röviden. Ezt követően a Szent György-hegyi napokat szemléltetem áttekintve és tömören. Kutatásom középpontjában egy, a rendszerváltást követően létrejött, kitalált rendezvény áll, amely tudatosan szervezi és alakítja a helyi társadalmat. Céлом ezen keresztül egy komplex néprajzi kutatás bemutatása, amelynek fókuszában a kitalált hagyomány szervezői, résztvevői (világi és hivatalos, valamint a nem hivatalos és helyi oldalakról), valamint a rendezvény spontán látogatói állnak. Társadalomnéprajzi aspektusból a borászati rendezvény érintettjeit az előbb felsorolt hármas csoportrendszer alapján külön-külön vizsgálom, hiszen más benyomással és véleménynel rendelkeznek a hegy névadója előtt megalapított ünnepről. Mindezek mellett arra a kérdésre keresek választ, hogy milyen a hegy társadalmának, leginkább a borászok és a vezetés, valamint a falubeliek egymáshoz fűződő

¹ Szükségesnek tartom annak megemlítését, hogy az alapszakos szakdolgozatomat ebből a témakörből készítettem, amely egy nagyobb és részletesebb áttekintést ad a már említett Szent György-hegyi napok rendezvényéről és a megrendezésre kerülő programokról. Mivel a hegy ünnepének borászati részéhez nem rendelkeztam megfelelő szaktudással, így a rendezvény jelenségét kívántam megfogni és a szokás vizsgálatát, illetve a hegy társadalmiasulását állítottam középpontba. A hipotézisemet, miszerint egy híd funkciót tud-e betölteni az ünnep a *hegylakók* és a *falubeliek* között, a rendezvény vizsgálatán keresztül támasztottam alá. (Az interjúk során, az általam megkérdezettek a *hegylakók* és *falubeliek* fogalmát használták, a Szent György-hegyén lakók és a hegymagasi falubeliek kifejezésére, amely Raposka és Kisapáti lakosságát nem érinti. Mivel ezek a helyi közhasználatban élő émikus definíciók, ezért dolgozatomban ezeknek a belső terminológiáját fogom használni.)

viszonya. Végül az alábbiakban bemutatom, hogy milyen irányba mozdította el a közösség identitásképződését az ünnep. Dolgozatom végén az általam vizsgáltakat összegzem és a témával kapcsolatos kiaknázatlan lehetőségeket szemléltetem, amelyek újabb kutatási alapot jelenthetnek későbbi tanulmányok, dolgozatok megírásához.

Kutatásmódszertan

A dolgozatomhoz szükséges terepgyakorlatot és kutatást Szent György-hegyen végeztem. Mivel a családomnak itt van szőlője ezért évek óta, szinte minden szabadidőmet kora tavasztól, késő őszig a hegyen töltöm. A Szent György-hegyi napokon is többször részt vettem, 2014-ben mint előadó, a vasárnapi szentmisével egybekötött záróműsor részeként.

Ugyanakkor fontos kiemelnem, hogy a résztvevő megfigyelés nem tudott teljes mértékben és tudatos néprajz-antropológiai értelemben megvalósulni. A téma iránti érdeklődésem egy 2021-ben készült szemináriumi dolgozat során bontakozott ki, amelyet az elmúlt évben bővítettem, mélyítettem. A rendezvény ezzel szemben utoljára 2019-ben került megrendezésre, tehát az elmúlt három év kimaradása nem tette lehetővé a rendezvény során végzett tudatos gyűjtést. Ez leginkább abban jelent problémát, hogy így az a réteg, amely spontán indíttatásból látogat el a rendezvényre, nem tudott a vizsgálatom tárgyává lenni. Így a korábbi résztvevő megfigyelésben betöltött szerepemet egészítettem ki tavaly télen és ősszel végzett terepmunkával, ahol igyekeztem minél több helyivel, borással és résztvevővel interjút, mélyinterjút készíteni és beszélgetésekkel egybekötött ismeretségeket kialakítani. A rendezvény főszervezőivel készített interjúimra, és a személyes helyszíni tapasztalatokra alapozva bővítettem ki az anyagomat, egyrészt a helyi szakirodalmakkal és sajtóanyagokkal, másrészt a Szent György-hegyi napok 1991-től 2019-ig kiadott programsorozatának évenkénti meghívójának részletes elemzésével. Segítségként szolgált még a Tóth János Zoltántól, a Badacsonyi Vinum Vulcanum Borlovagrend tiszteletbeli nagymesterétől, 2015-ig a rendezvényhét egyik főszervezőjétől kapott magángyűjtemény dokumentum anyagainak vizsgálata és a Borlovagrend jelenlegi nagymesterétől, és 2015 óta a rendezvény főszervezőjétől, Knolmayer Ferenctől kapott anyag elemzése is.

A terepmunkám kétszer egy hetet decemberben, tíz napot januárban ölelt fel, rövidebb őszi hosszú hétvégékkel egybekötve. Hat helyi borással, három borlovagrendi taggal és nagymesterrel, valamint több helyivel sikerült interjút, beszélgetést rögzítenem, ismeretséget kötnöm. Legtöbbször az interjúalanyok otthonában vagy borászok esetében a vinotékában,

borászatban került sor az interjúkra, amelyek általában egy vagy két órát öleltek fel. Az interjúkra aránylag mindenhol egyedi kérdéssorral készültem, leginkább a szokás vizsgálatára irányuló kérdésekkel. Ugyanakkor már az első interjú alanyomnál kiderült, hogy csak a célzott kérdések feltevése nem elég, mert személytelen jelleget kölcsönöz a beszélgetésnek. Így tudatosan és sokszor tudat alatt egy életútinterjút felölelő anyag állt össze, amelyek azért is érdekesek, mert így a vizsgált téma mögötti ember is kirajzolódott, amelytől még színesebb és személyesebb interjúim születtek. Keszeg Vilmos gondolata, miszerint egy adott kutatás csak az egyén élettörténetének vizsgálatával és annak megértésével, behelyezésével válik teljessé, nálam beigazolódott.²

A dolgozatomhoz felhasznált források és irodalmak egyfelől helyi kutatásokra és forrásokra alapoznak, másrészt a kitalált hagyomány és ünnep, rítus köré szerveződő társadalomnéprajzi szakirodalmakra. A sajtóanyagok közül főként a *Veszprémi Napló* cikkeit vizsgáltam meg, a rendezvény kezdetétől napjainkig. A néprajzi-antropológia általános módszereinek használata mellett a fotók és videók, archív felvételek felhasználásával egészítettem ki dolgozatomat.

Szent György-hegy földrajzi és történeti áttekintése

Szent György-hegy a Balaton-medence egyik legjellegzetesebb tanúhegye, oldalán hatalmas bazaltoszlopok találhatók.³ A Pannon-tenger üledékéből származó alapközetre ráarakódva szilárdultak meg bazalt- és tufarétegek a vulkánkitörések révén, majd a környezet lepusztulásakor emelkedett ki a vidékből a tanúhegy. Ez a vulkanikus, üledékes talaj teszi igazán jellegzetessé és zamatossá az itt készült borokat.⁴ A hegynek különlegessége, hogy ma is körbe fogja a szőlő, így az egyik legjobban megművelt terület a Balaton-felvidéken. A művelés alól kivételt képeznek a magasan fekvő, erdősödő területek. Szent György-hegyen öt község osztozik. Hegymagas, Raposka, Tapolca, Kisapáti⁵ és új csatlakozóként Csobánc. Területén jelenleg 510 hektárt művelnek. Mára a tájhasználat kisebb-nagyobb parcellákban művelt szőlőkre és a pincék körüli gyümölcsösökre korlátozódik. A hegytető és a bazaltorgonák védett természeti terület, hosszú ideje pedig a hegy, az erdészeti beavatkozásoktól is mentes.⁶

² Keszeg, 2007, 151.

³ Láncki, 2020, 74-75.

⁴ Szent György-hegy hajnalig

⁵ Lapos, 1988, 19.

⁶ Szépligeti, 2007, 4.

A szőlőművelés melletti jellegzetessége a hegynek az egyfajta délies, szinte mediterrán hangulata. Ezt kölcsönözik gyümölcsösei a mandulákkal és fügebokrokkal, valamint az úti jegenyefák és a fehérre meszelt falú villák, pincék.⁷

Továbbá a hegynek részletes történeti elemzését dolgozatomban nem kívánom taglalni, ezeket többek között, a helyi születésű történész Hangodi László több munkájában is bőven szemlélteti és összefoglalja.⁸ Ugyanakkor egyes történeti adatokat szükségesnek tartok itt megemlíteni, mivel érdekes adalékként szolgálnak az általam vizsgált anyag múltjaként, a jelen megismeréséhez, megértéséhez.

A 19. században a korábbi évtizedekhez képest a szőlő jelentős romlása következett be. Fontos kiemelni, hogy Magyarország szőlőiről készült első hivatalos felmérés a Keleti-féle szőlészeti statisztika volt 1875-ben. Hiteles adatok csak ettől kezdve vannak.⁹ A terület több mint fele került parlagra vagy lett kiirtva, elsősorban a filoxérajárvány következtében. Az első világháború után Magyarországra is betört a filoxéra utáni peronoszpóra, amely után a szőlők területe csökkenni kezdett. Rendszeres permetezés vált szükségessé, ugyanakkor ez problémát jelentett a magasabb és meredek fekvésű szőlőknél, a permetezéshez szükséges víz szállítása miatt.¹⁰ A II. világháborút követően a község népessége erdőtelepítéssel és az elpusztult szőlő pótlásával javított a helyzeten.¹¹

1960-ban alakult meg a helyi Szentgyörgyhegy Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, amelynek a szőlőtermesztés alkotta a fő profilját.¹² Csanda Elek kertészmérnök, 1971-ben az alábbi sorokat írta a szőlőművelés és a zártkertesítés akkori állásáról: „A pincékkel és borházakkal sűrűn tűzdelt szőlőhegy nyugalmi egyensúlyát a tsz-ek szervezését követő földrendezés megbillentette, s ezáltal tovább mélyítette a második világháború idején megindult leromlási folyamatot...a súlyosnak ítélt és már-már nyomasztóvá vált állapotot az új földtörvény oldotta fel. Elsőként a Tapolcai-medence közepén emelkedő egyedülálló festői szépségű Szent György-hegyen alakítottunk ki soron kívül zártkerteket. A hegyet körbeölelő 529 hektár szőlőterületből 8%-ban a badacsonyi Á.G., 27%-ban a Szent György-hegy Tsz, míg 65%-ban a kistermelők részesednek, a háztáji szőlőket is beleértve.”¹³ Ebben az időszakban

⁷ Bulla-Mendöl, 1999, 199.

⁸ Lásd: Hangodi László: A 700 éves Raposka. Történelmi előzmények és fejezetek a község múltjából. Raposka, Raposka Község Önkormányzata. 2017. Hangodi László: Hegymagas nyolc évszázada. Fejezetek a község múltjából. Hegymagas, Hegymagas Község Önkormányzata. 2019.

⁹ Lapos, 1988, 19.

¹⁰ Lapos, 1988, 19.

¹¹ Kovácsics-Ila, 1988, 224.

¹² Hangodi, 2019, 135.

¹³ Csanda Elek 1971 Gondok és kezdeményezések a Szentgyörgyhegyen. Kertészet és Szőlészet. 20.évfolyam (11.sz). Idézi: Lapos, 1988, 78.

ugyanakkor még nem igazán lehetett borkultúráról beszélni, mivel az állami és szövetkezeti pincék egyenstílusú sablonborokat termeltek. Ebből adódóan viszonylag kevesen éreztek nagy kihívást a szőlőművelésben és a borászkodásban.¹⁴ Ezt követően az 1970-es évektől lassan indult el a minőségi borok iránti igény, illetve az egyéni szőlőművelésben és borkészítésben a fejlődés. Majd ez a folyamat a 90-es évektől gyorsult fel.

A rendszerváltástól napjainkig

A szőlőművelés évszázadok óta összefügg az intézményesülés rendszerével, amelyek a borászat gazdasági tevékenységére épülnek. Funkciójukat tekintve egyaránt közösség-összetartó és szabályozó szerepűek.¹⁵ A hegyközségek elsősorban a szőlőhegy autonómiáját hivatottak megőrizni és az 1894. évi hegyközségi törvény óta érintettek a közösség szőlőjének művelésében, minőségének biztosításában, védelmében és a közösség életének szabályozásában.¹⁶ A szőlőbirtokosok mindegyike beletartozott az adott hegyközségbe, amelyek szabályozott alapon, autonóm módon működtek, élükön a hegymesterrel vagy hegybíróval, akik mellett a tanácsot az esküdtek alkották.¹⁷ A 19. században a filoxéra pusztítását követően a hegyközségek állami szervezés alá kerültek. Végül egy 1949-es kormányrendelet szüntette meg a hegyközségek működését és az 50-es évektől városi és községi fennhatóság alá kerültek át a szőlőműveléssel kapcsolatos feladatkörök.¹⁸ Az 1949-es kormányrendelet után, a rendszerváltást követően, a Szent György-hegy lábánál fekvő falvak önálló helyi önkormányzatokká alakultak.¹⁹

Emellett az 1989-1990-es években lehetőség adódott olyan civil szerveződések megindítására, amelyek a múlt hagyományos vonalát ápták és értékmegőrzést tűztek ki feladatul a szőlőhegyen. Így, a szervezkedéseket követően, 1991-ben újra megalakult a Szent György-hegy Hegyközség Egyesület. ²⁰ Ugyanakkor a helyi településeket egybefogó hegyközséggé Szent György-hegy 2008-ban alakult, 1255 taggal. ²¹

¹⁴ Nyári Pince honlapja

¹⁵ Mód-Simon, 2004, 365.

¹⁶ Mód-Simon, 2004, 365.

¹⁷ Illés, 2013, 226.

¹⁸ Mód-Simon, 2004, 365.

¹⁹ Zongor, 2000, 125-126.

²⁰ Zongor, 2000, 125-126.

²¹ Szépligeti, 2007, 4.

A hegyközségek mellett fontos megemlíteni a borlovagrendek társadalomszervező tagozódását, amelyek a 20. század második felében jelentek meg francia származással, majd közvetítéssel hazánkban is. A hegyközségek, történeti és funkcióbeli szerepüket nézve, a borrendek elődjének tekinthetők.²² A modern borrendek megalakulásának célkitűzése egy gasztronómiai és borászati, részben rituális vonalhoz és egy népszerűsítő irányhoz volt köthető. Hazai vonatkozásban, a borrendi szerep Csoma Zsigmond, valamint Kovács Sándor borrendi tagok szerint, a magyar borok értékesítésében, a hagyományos és értékteremtő borkultúra megőrzésében, a minőségi, kulturált borfogyasztásban és a borfogyasztás táplálkozásban betöltött szerepének vizsgálatában rejlik.²³ A borászati kislexikonban az alábbi meghatározása olvasható a borrend fogalmának: „*A borral foglalkozók, borbarátok, vendéglátóként tevékenykedők és a borkultúra fejlesztését hivatalból segítő személyek tömörülése, amely a régi lovagrendek bizonyos szakosított folytatása. – Fő célkitűzés: a minőségi bortermelés fejlesztése, egy-egy termőtáj hagyományainak az ápolása és a bor fogyasztási kultúrájának megismertetése, terjesztése.*”²⁴

A boros vidékeken országszerte alakultak borlovagrendek, így jelentős számmal létesültek és működnek a Balaton-felvidéken is és állnak kapcsolatban a Szent György-heggyel. Napjainkra egyre népszerűbb a megjelenésük és a rendezvény oszlopos tagjaiként lépnek fel vagy mint szervezők, vagy mint résztvevők. Közösségszervező erejük főként a hegy rendezvényeinek, leginkább a Szent György-hegyi napok, rendszeres részvételében rejlik, ahol több alkalommal sor került már borlovagrendi tagavatásra is, ezzel is szemléltetve a civil világ számára a borászvilág és közösség kizárólagosságát.

²² Mód-Simon, 2004, 366.

²³ Mód-Simon, 2004, 366.

²⁴ Mercz Árpád 1998 Borlovagrend in Mercz Árpád- Kádár Gyula (szerk.), *Borászati Kislexikon*. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest. 56. Idézi: Mód-Simon, 2004, 366.

A Szent György-hegyi napok

A Szent György-hegy Hegyközség Egyesületének fő célkitűzése a szőlősgazdák érdekvédelmének képviselője volt. Ugyan az érdekképviselő és a termelői gondok önkormányzati feladatkörbe tartoztak, a hivatalok mégsem tudták azokat kellően ellátni. Ennek okán a szőlősgazdák saját körükben hívták létre a „hegyi önkormányzatot”. Ez idő alatt a termelők a hegy problémáira megoldást nyújtó hegyközségi törvényt várták, amely 1994-ben született meg. A törvény előírta, hogy közigazgatási egységenként kellett a hegyközségeket megalakítani, így a gazdák önszerveződésből létrejött egyesülete elvesztette szerepét, és helyette négy hegyközség alakult. A már megszűnt egyesületnek az érdeme volt, hogy a hegy problémáira megoldást kívánt nyújtani, így fogott hozzá a Szent György-hegyi napok szervezéséhez. Mindez azért is volt kulcsfontosságú, mert így az átalakult hegyközségeket sikerült egy egységes ünnep és rendezvény által egyben tartani.²⁵

A Szent György-hegyi napok létrehozásának az elsődleges indíttatása volt, hogy a hegy borászai egy közös hétvégi programsorozaton, közösséget képezve vegyenek részt. Másrésről szerepet játszott az is, hogy a Badacsonyi borvidék mellett a Szent György-hegy borait még szélesebb közönség elé lehessen tárni. A rendszerváltás előtt a badacsonyi borok ismertebbnek és elérhetőbbnek bizonyultak, majd a változás beköszöntével kezdődött el a Szent György-hegy boraira való felfigyelés. A rendezvénynek hatalmas előnye volt, hogy meg- és felismertette az országgal, hogy a Badacsonyi borvidék, nem csak a Badacsony boraiból áll.

A Szent György-hegyi napok szorosan kapcsolódnak a Szent György napjához, a rendezvényhét is a köré szerveződik időbeliségét tekintve. Április 24-e György-napja, a tavasz kezdetének ünnepe és évszázadok óta a gonosz, a rontás elhárításának, valamint a termékenységnak napja.²⁶ A mágikus cselekedet mögött a sárkányölő lovagszent erejébe vetett hit húzódik.²⁷ A legtöbb helyen a búzaszentelés ideje esik erre a napra, de Szent György-hegyen búza helyett bort szentelnek, hiszen a legtöbb ember “kenyerét” a vidéken ez adja.²⁸

A Szent György-hegyi napok nem tekintenek vissza évszázados hagyományokra, így ma is élő szokásként rekonstruálható, vizsgálható. Jelen munkám során a kezdeti szokást és annak napjainkig való formálódását csak átfogóan kívánom bemutatni, részletesség nélkül. A

²⁵ Tóth János Zoltán, 2002.

²⁶ S. Laczkovits, 2000, 197.

²⁷ S. Laczkovits, 2000, 198.

²⁸ Veszprémi Napló, 1998, 1.

rendezvény alakulás- és változástörténeti szempontból négy nagyobb egység szerint vizsgálható, 1992-1997-ig, 1998-2006-ig, majd 2007-2014-ig, végül 2015-napjainkig, amelyet korábbi szakdolgozatomban részletesen ismertettem. Jelen munkámban a szemléltetés végett kívánok egy átfogó képet adni, a hegy ünnepéről, amelyhez a kezdeti formát, illetve a napjainkra elért változatát mutatom be.

A szervezkedések 1991-ben indultak el, akkor született meg a Szent György-hegyi napok ünnepének gondolata. Nem komplex rendezvényként, sokkal inkább gazdatalálkozóknak indult, hogy a Szent György-hegyi gazdák két napon összejöhessenek, szabadtéri főzéssel, egymás borainak megkóstolásával, jó hangulatban, beszélgetésekkel és közös tervek szövésével egybekötve. A kezdeti rendezvényeken 100-200 fő körüli volt a részvétel, később ez az ünnep bővülésével lépést tartva kiszélesedett.²⁹ 1991-től kezdődően napjainkig a rendezvényt az ünnep fővédnöke nyitotta meg, akinek személye évente változó volt. Az első, kezdetleges formában, megrendezésre kerülő alkalommal, a fő hangsúly a borversenyre, és az előadásokra került. Máig is a szőlő és a bor, valamint a gasztronómia ünnepeként, mint a közösséget összetartó tényező van nyilvántartva a Balaton-felvidéken. Az 1991-es évet követően, 1992-ben a Hegyközség Egyesület választmányi tervében szerepelt, hogy „Tapolcán éves szinten hagyományteremtő Szentgyörgyhegyi napokat tervezünk, szakmai, kulturális programokkal, borárveréssel, borárusítással.”³⁰

A kezdeti háromnapos rendezvény az évek során folyamatosan formálódott és bővült, ezzel egyre szélesebb közönséget elérve. Bizonyos programok az évek során rögzültek, mint a borverseny, a szombati pincebejárás és a vasárnapi felvonulással és borszenteléssel egybekötött szentmise, vagy módosultak, esetenként kiestek, mint a borkirálynőválasztás, különféle bordalversenyek vagy a főzőversennyel egybekötött gazdabál.³¹ Mai formáját, 2015-ben érte el, az utolsó megtartott rendezvény 2019-ben volt. 2023-tól várhatóan újból megrendezésre kerül majd. A változás abban várható, hogy Csobánc, Tóti hegyközség részével csatlakozott Szent György-hegy Hegyközséghez. További terv szerint az aprófalvak, (Szigligettől Ábrahám-hegyig) tartoznának Badacsonyhoz, így két hegyközséget meghagyva a négyből.³² Ez valószínűleg kihatással lesz majd a hegy életére és a Szent György-hegyi napokra is, ezzel egy érdekes jövőbeli kutatási lehetőséget nyitva hagyva.

²⁹ Adatközlő: Knolmayer Ferenc

³⁰ Adatközlő: Tóth János Zoltán

³¹ Szent György-hegyi napok-meghívó, 1994-2019.

³² Adatközlő: Knolmayer Ferenc

Hivatalosan a programsorozat a keddi naptól veszi kezdetét, de a gyakorlatban már hétfőn elindul a felkészülés. Hétfőn zárul le a borversenyre való nevezés határideje. Ezen a napon elsősorban előkészületek zajlanak, ekkor állítják kóstolási sorrendbe a borokat, valamint címkézik fel azokat, a keddi vakkóstolásra. Kedden tartották a megnyitót, amelynek helyszínéül hol a Nyári Pince, Kiss Pince, vagy a Szászi Pince szolgált. Az ünnepséget mindig a rendezvény fővédnöke nyitotta meg. Ezt követően a hivatalos megnyitón beszédet mondanak még: a helyszínt kínáló házigazda, az országgyűlési képviselő, a helyi polgármester, és a Badacsonyi Vinum Vulcanum tiszteletbeli és jelenlegi nagymesterei: Tóth János Zoltán és Knolmayer Ferenc. Az egyházi képviselőt Dr. Cséry Gergő nemesgulácsi plébános adta. A megnyitó után veszi kezdetét a hivatalos programsorozat, a borversennyel. A vakkóstolás után kedden, már meg is születik az eredmény, amely vasárnap kerül kihirdetésre.³³

A szerdai napon, a templomok, kápolnák bejárására kerül sor, a zarándokutat Cséry Gergő plébános vezeti. A hegy és annak közeli vonzáskörzetében található kápolnákat és templomokat egy túraútvonalra felfűzve járják körbe a zarándokúton résztvevők. A gyülekező, a raposkai oldalon a Szent György kútnál szokott lenni, ahol Gergő atya mondja el a hegybejárás célját, valamint ismerteti a hegy szakrális örökségeit. Az első állomás a raposkai Páduai Szent Antal tiszteletére emelt kápolna volt, majd ezt követte a Mogyorósi-dűlő Szent Donát kápolnája, a diskai Szent Antal kápolna, majd a kispáti Szent Kereszt kápolna – a település árpád-kori temploma – végül pedig a hegymagasi Szűz Mária tiszteletére szentelt, Lengyel kápolna zárta a sort.³⁴

A csütörtöki napon a korábbi évekhez hasonlóan fonódik egybe a gasztronómia a borok kóstolásával, amely egy „*Tapolcai ínycrاندevú borkedvelőknek*” elnevezésű vacsora keretein belül a tapolcai Hotel Gabriellában kerül megrendezésre. A több fogásos ételek mellé a borverseny győztes borait kínálják.³⁵

Pénteken, egy szakmai konferencia és előadások után a borverseny eredményhirdetésére kerül sor, a legszebb borok kóstolásával egybekötve. Ennek helyszínéül legtöbbször a tapolcai Tamási Áron Művelődési Központ szolgál. A borversenyek eredménye évről évre változik, ugyanakkor a legjobbnak minősített bor többségében Olaszrizling volt. Ez jelzi, hogy ez a fajta talált igazán otthonra a Szent György-hegyen és a Csobánc diszeli oldalán.³⁶

³³ Szent György-hegyi napok-meghívó, 2015-2019.

³⁴ Veszprémi Főegyházmegye honlapja, 2017.

³⁵ Szent György-hegyi napok-meghívó, 2015-2019.

³⁶ Györffy, 2017.

A legnagyobb tömeget vonzó rendezvény a borutak bejárása, amelyet szombaton tartanak. Évek óta jönnek Erdélyből és Finnországból is csoportok. A sok érdeklődő és látogató miatt több borutat hoztak létre a szervezők, így egy-egy borászat egyszerre csak 80 főt fogad a borkóstolásra. Rendszeres résztvevői a borutaknak a borlovagrendek tagjai is. A legkedveltebb borút a Szent György Borút Hegymagasi, ahol a pincészetek közül a Gilvesy, Szászi, Molnár, Angyal András, Hóbor, Horvát, Nyári, Kis Pista és a Boksay borai várják a kóstolókat. Sokszor két csoport is a hegymagasi oldalra szervezi a túrát, a népszerű borászatok miatt. A másik két útvonal a Bazaltorgona Borút Kisapáti és a Szent Mihály Borút Raposka.³⁷

A rendezvény utolsó napja vasárnap. Sokak által látogatott program a záróesemény, amikor az egyházi képviselő, a Badacsonyi Vinum Vulcanum Borlovagrend tagjai, az ország különböző pontjairól érkezett borlovagok, a térség településeinek vezetői és a programokra kíváncsi turisták mellett néptáncosok, hagyományőrök és a tapolcai ifjúsági fúvószenekar vonulnak együttesen a Szent György-hegyi Lengyel kápolnához. Kilenc órakor kezdődik a gyülekező, térzenével egybekötve a hegymagasi kultúrház előtt. A kápolnához tartó felvonulás egy pihenővel van egybekötve, a Szászi Pincénél. Ilyenkor frissítőket és bort kínálnak a résztvevőknek. A Lengyel kápolnához tartó Búzaszentelési körmenet során, több borászatnál állt meg a körmenet és volt részese annak, amint Gergő atya megáldja a szőlőtermelőt és megszenteli a bő termést adó földet. Útközben a négy égtáj felé imádkozva fordultak a hívek Isten irgalmához, hogy áldja meg vetéseiket és ültetvényeiket és adjon kedvező időjárást a termés beéréséig. A kápolnához érve a polgármester, és a Vinum Vulcanum Borlovagrend nagymestere mondják el köszöntő beszédüket. Ezt követően szabadtéren tartják meg a borszenteléssel egybekötött szentmisét, ahol megköszönik az előző év jó borait és termését, majd kérik a Jóisten áldását az idei évi termésre is.³⁸

A Szent György-hegyi napok kezdeti rendezvénye mára jelentősen átalakult, mégis megőrizte programjainak eredeti vázát. A legjelentősebb szerkezetváltás a borászok és borászatok között ment végbe, a 90-es évek tömegborainak megszűnését követő minőségi és egyedi borkészítés miatt.³⁹

³⁷ Szent György-hegyi napok-meghívó, 2015-2019.

³⁸ Szent György-hegyi napok-meghívó, 2015-2019.

³⁹ Veszprémi Napló, 2010, 5.

A rendezvény szerkezete és elemzése

A rendszerváltást követően jelentős változások mentek végbe országszerte. Faluhelyen a közösségek régi arculata átformálódott és új ünnepek megjelenését hozta magával, új társadalmi és kulturális változások következtében. A hagyományos népszokások is érintettek voltak a társadalmi-politikai alakulások tekintetében.⁴⁰ Mindezek következtében kialakult egy nyitott tér, amely lehetőséget adott a hagyományépítés fokozott végbemenetelére.⁴¹ A változások fényében a közösségekben, helyi társadalmakban új népszokások és más ünnepek jöttek létre, amelyekben új identitásképző elemek figyelhetők meg.⁴² Mindezek előzményeként említendő, hogy a második világháború után megfigyelhető jelenséggé országszerte felbomlottak és jelentőségüket veszítették az egyletek, dalárdák, gazdakörök, társulatok. Ezáltal megszűntek a közösségi találkozási, szórakozási alkalmak és hiány keletkezett a közösség szervezést betöltő szférákban. Ugyanakkor a falusi emberek megváltozó élethelyzete miatt egyre többen vállaltak ipari munkakörnyezetben állást, amely jelentősen megváltoztatta a mindennapok rendszerét, amelynek következtében az emberek kikapcsolódási igénye is változott. Elsősorban a privátszféra iránti igény nőtt meg és terjedt el a családi elzárkózás jelensége.⁴³ Ennek ellensúlyozására kezdték el a 90-es években a helyi önkormányzatok a kulturális, vagy szórakoztató közösségteremtő rendezvényeket lokálisan kialakítani.⁴⁴

A Szent György-hegyi napok létrejötté is az ezredforduló körüli időszakára, 1991-re tehető, amikor a hegyközségek megszűnésével egy új közösségformáló ünnep honosodott meg. Feltételezésem szerint a hegy ünnepénél is helytálló a Verebélyi Kincső néprajzkutató által átvett francia néprajzkutató Molet Luis gondolata, miszerint az elmúlt két évszázadban a hagyományok során a politikai és az állami hatalom is egybekapcsolódott a közösségek ünnepével, ezért vizsgálati szempontból az ünnep ezen aspektusa sem elhanyagolható.⁴⁵ A rendszerváltás után megjelenő rendezvényekre jellemző, hogy közös kikapcsolódási programot jelentenek a kulturális és szórakoztató programok révén.⁴⁶ Véleményem szerint, a rendezvény részben hasonlít a búcsú formavilágához, egyrészt mert az ünnep által a családok összejönnek, bármilyen messze is laknak egymástól és közösen ünnepelnek a hegy névadójának rendezvénysorozatán. Másrészt, mert a búcsúban gyakorta rendeztek bált, hasonlóan a Szent

⁴⁰ Pócs, 2004, 9-10.

⁴¹ Schell, 2018, 11.

⁴² Pócs, 2004, 9-10.

⁴³ Hesz, 2004, 59.

⁴⁴ Hesz, 2004, 59.

⁴⁵ Verebélyi, 2004, 20.

⁴⁶ Hesz, 2004, 57.

György-hegyi napokhoz, amikor a szombati pincebejárás gazdabállal zárult.⁴⁷ Az ünnep kezdeti lokális jellege mára országosan ismert lett és időben - térben is többfunkcióssá vált.⁴⁸ Az ünnepre jellemző a látványosságra való törekvés, amely elsősorban kívülállóknak szól. A nyilvános ünnep megjelenítésére, mint a körmenet, felvonulások és annak tárgyi eszközeire is hangsúly kerül, mint a borlovagrendek zászlajának reprezentálása.⁴⁹ Az eseményeken és a programokon a vizualitás, mint a borlovagrendi zászlók, címerek és ruházatok, valamint a zenei összetevők is megjelennek. Ezek mind az érzelmi élmény előhívásának az eszközei, ugyanakkor identifikációs formák is. Egy közösség kultúrájának részévé úgy válhat egy szokás, ha a meghonosítás időpontján a meghonosítók és elfogadók személyén túl a következő generációk is gyakorolják, ezáltal hagyománnyá avatják. Ez általában együtt jár az évente történő változtatásokkal és az új elemek bevezetésével, megjelenésével.⁵⁰ Tapasztalatom szerint a Szent György-hegyi napok egy olyan programsorozattá alakult, amelyben a közösség minden tagja, aktív vagy passzív részvétellel legitimálja és szentesíti az ünnep rituális eseménysorát,⁵¹ ezáltal lehetővé téve, annak folytonosságát és fennmaradását.

Az ünnep egyik fontos eleme, hogy közvetett módon alakítja és fejleszti a közösség összetartozástudatát, így a helyi kapcsolatok és viselkedésformák is pozitív módon fejlődnek.⁵² A Szent György-hegyi napok rendezvényén is megfigyelhető, hogy évről évre jó hangulatú és összetartó közösséget alkotnak a résztvevők, ezzel biztosítva az ünnep állandóságát. Mindez segít a helyiek identitástudatának erősítésében is, így a kollektív öntudat kifejezésében. Pentelényi Kinga néprajzkutató egyik tanulmányában Hermann Bausinger folklorista ünnepről alkotott meghatározását szemlélteti, amely szerint az ünnep, a jelenség és a folklorizmus folyamatát tekintve a szokás és a fesztivál között helyezkedik el, mint “félrituális rendezvény”.⁵³ A rendezvény rituális és szent voltát szemlélteti a hétvégi napokon történő egyházi képviselő általi szőlő, bor és kenyérszenteléssel egybekötött szentmise. Emellett a borlovagrendek jelenléte, a hegyen történő tagavatással és a rituális elemek használatával szintén az ünnepiséget és a “szertartásos cselekményt”⁵⁴ hangsúlyozza. Profán részről pedig a gasztronómiai programok, a rendezvényt színesítő előadások és a pincebejárásokkal egybekötött közösség-szervező elemek hivatottak a hétköznapi napok során az ünnepet kiegészíteni.

⁴⁷ Bálint, 1939, 198.

⁴⁸ Domokos, 2004, 101.

⁴⁹ Verebélyi, 2004, 18.

⁵⁰ Mód-Simon, 2001, 257-258.

⁵¹ Pentelényi, 2004, 52.

⁵² Andor, 1978, 471.

⁵³ Pentelényi, 2004, 47.

⁵⁴ Pentelényi, 2004, 51-52.

A Szent György-hegyi napok társadalmának vizsgálata és rétegződése

A Szent György-hegyi napok programsorozatán minden társadalmi réteg képviseltetve van. Az állandó lakosok részéről az egyházi, transzcendentális képviselő, a helyi politikai, önkormányzati réteg, a borászok, valamint a hegylakók másik csoportját alkotó betelepült üdülő lakosok közössége, a borlovagrendek, és a falubeliek, környékeliek. A helyi társadalmat egészítik ki a rendezvények során az ország több részéről idelátogatók csoportjai, valamint a külföldről, vagy határon túli területekről érkezők köre. A rendezvény kezdeti 100-200 fős létszáma idővel kibővült és mára a programra látogatók létszáma meghaladja a 600 főt.⁵⁵

A rendezvényen keresztüli vizsgálat szempontjából három nagyobb társadalmi csoportot különböztettem meg, amelyek további osztályokra bonthatók. Az első kategóriát a rendezvény szervezői és vezetői, szakrális vagy világi szinten, alkotják. A második csoportba a helyiek tartoznak, akik vagy borászként, vagy helyi lakosként, résztvevőként vannak jelen. Végül a harmadik egységbe a rendezvényre spontán látogató érdeklődők sorolhatók.⁵⁶ A csoportok közötti kapcsolódási pont a rendezvényen való részvétel, ugyanakkor a programhétről alkotott megítélésük és szerepvállalásuk nem mondható egységesnek. Az alábbiakban kívánok az eltérő megítélésről és nézőpontról egy részletesebb elemzést adni, valamint azt is kiemelni, hogy mindazon disszonanciák ellenére miért mondható mégis egy közösséget formáló és összetartó rendezvénynek a Szent György-hegyi napok.

A rendezvény szervezői és vezetői: a hivatalos réteg

A címben megnevezett vezetők szó alatt a helyi, politikai, valamint az egyházi réteget értem, akik egyszerre alkotják a szervező közösséget is. A program alapítói és szervezői: Kulka Gábor, a Balatoni Borrégió Borbíráló Bizottságának titkára, Csanda Elek mezőgazdász és Tapolca díszpolgára, id. Mezösi Zoltán a Hotel Gabriella tulajdonosa, Tóth János Zoltán a Badacsonyi Vinum Vulcanum Borlovagrend nagymestere és Györffy Árpád újságíró voltak.⁵⁷ 2015 óta pedig Knolmayer Ferenc a rendezvény főszervezője, együttműködésben a helyi polgármesterekkel és a civil szervezetek vezetőivel. A kezdeti motiváció, amely a hely borainak népszerűsítésére és szélesebb közönség elé való ismertetésére irányult, ugyan nem akkora

⁵⁵ A programokon való részvétel arányosan oszlik el a borutakon és a rendezvényhét napjain. A legtöbb embert egyszerre megmozgató esemény a vasárnapi felvonulás és szentmise. Adataimat a vasárnapi részvétel szerint adtam meg.

⁵⁶ A harmadik csoport tagjairól a dolgozatban részletesebb vizsgálat nem készült, így csak a felsorolás és az említés szintjén képezik elemzésem tárgyát.

⁵⁷ Szentgyörgyhegyi napok-meghívó, 1991.

mértékben, de máig megmaradt. Éppen ezért fektetnek akkora hangsúlyt a szervezők a boros programokra és a borászati témákban megrendezésre kerülő konferenciák megszervezésére, valamint az egyre népszerűbb és legnagyobb tömeget elérő borutak bejárására.

A Szent György-hegyi napok térhasználatát tekintve, a programok vizsgálata során, szintén különböző kategóriák állapíthatók meg, amelyek az általam készített társadalmi felosztás csoportrendszerével mutatnak egyezést. Ehhez, Domokos Mariann folklórkutató ünnepsorozati kategorizálását alkalmaztam. Az első csoportba sorolandók a hivatalos elemek, mint a rendezvény megnyitója, vagy más protokolláris mozzanatok: a díjátadások, a borverseny, a borlovagrendi avatások. Ezek ritualizáltak és formájukat tekintve szervezettek, legjobban az ideológia kifejezésének funkcióját látják el. A hivatalos elemek keretét adják a rendezvénynek, ugyanis a megnyitó és a vasárnapi szentmise is hivatalos formában, a világi, valamint az egyházi képviselőt által kerülnek celebrálásra. Mivel mindezek lebonyolítására kitüntetett tér szolgál, (a megnyitóra általában a Nyári Pince panorámaterasza, a szabadtéri szent misére a templom előtt felállított színpad) így a szervezők és vezetők részvételükkel és felszólalásukkal legitimálják a számukra kijelölt, profántól eltérő, így szentnek nevezhető teret. Aktív szereplői a rendezvénynek, hiszen tudatosan alakítják azt és formálják szokássá annak fennmaradását. A hivatalos réteg által képviselt megnyilvánulások minden esetben egy szigorú szabályrendszer alapján történnek, ahol a világi ideológia kerül kifejezésre, a hallgatóság által pedig megerősítésre. A megnyitók és a nyilvános beszédek, minden esetben lehetőséget szolgáltatnak arra, hogy a mindenkori ideológiák és politikai hangvételek részét képezzék és lehetőséget adjanak a közösség felszólítására.⁵⁸ A Szent György-hegyi napokról elmondható, hogy a programok egybekapcsolódnak a világi és az egyházi, valamint a népi, hagyományos vonalakkal. Az egyházi jelenlét legitimálja a rendezvényt, amely mellé a népi vonal bekapcsolódása a folklórműsorokkal, és a hagyományőrző lovasok felvonulásával szintén legitimációs és identifikációs, reprezentáló funkciókat lát el.⁵⁹ Az ünnep megnyitása és lezárása ad keretet a rendezvényhétnek, amely ezáltal kerek egészet alkot.

A másik fontos hangsúly a szervezők által azon van és azon volt, hogy mindenki megszólítva érezze magát a rendezvényen, illetve, hogy egy közösségi programként, találkozási és kapcsolódási pontként alakítsa és erősítse a helyi identitást és összetartozástudatot. Egy lassan végbemenő folyamat eredményeként Szent György-hegy helyi lakossága lecserélődött és a szőlőhegyre (elsősorban környékbeliek, majd napjainkra) újonnan beköltözők települtek. Mivel a hegy lábánál lakó korábbi szőlőtulajdonosok eladták a szőlőjüket az újonnan

⁵⁸ Domokos, 2004, 98-104.

⁵⁹ Domokos, 2004, 105.

betelepülőknek ezáltal egy jelentős szakadék jött létre a korábban egységes társadalmi rendszerben. Hegymagas település volt polgármestere Tóth János Zoltán az interjú során fogalmazta meg mindezeket, miszerint: *“valamikor Hegymagason alig volt olyan lakó, akinek ne lett volna szőlője a hegyen. 80%-ban hegyi lakosoknak a szőlője volt, ők művelgették a kis területüket, azt a kis négy-ötszáz négyszögölt. Most odáig jutottunk, hogy Hegymagason vannak öten (sokat mondtam) akiknek szőlője van a hegyen. Ahogyan a falu fiataljai városba mentek, szép lassan vidékiek (idegenek) kezdték el megvenni a területeket, ezáltal a bornak, szőlőnek és a bortermelésnek a jövedelmezősége is lecsökkent. Ebből következik, hogy a helyiek (falubeliek) eladták a területeket, amelyeket kezdetben olyanok vettek meg akik művelték, mint sok tapolcai, meg környékbeli, meg ide jártak azért vidékiek is. Napjainkra ez átment egy üdülő jellegbe. Az épületek, meg pincék megmaradtak és kialakult ez a tíz-tizenkét nagyobb pincészet. Mindezek következtében, a község és a borászat teljesen kettészakadt, így a találkozási pontok eltérnek egymástól. Tehát most már a falunak meg a borászoknak nagyon kevés kapcsolatuk van.”*⁶⁰ A helyi vezetés részéről több törekvés is irányul a közösséget összefogó alkalmak megragadására, amelyek kisebb-nagyobb sikerekkel járnak. A Szent György-hegyi napok rendezvénye, a szervezők részéről, mindezeket felismerve tudatosan alakította közös kapcsolódási pontnak a hegy ünnepét. *„Az önkormányzati és közalapítványi programokkal igyekszünk minél szélesebb körben megszólítani mindenkit. A Szent György-hegyi Napok, a Szent György-hegy hajnalig, a Hegymagasi Nyári Esték és gyermektáborok is ezt a célt szolgálják.”*⁶¹

A helyi vezetés számára a rendezvényen túlmutat, az a fajta társadalmi probléma, amelyet az újonnan hegyre költözők, helyi megnevezésben: *bebírók*⁶², jelenléte okoz. (Ez a kijelentés nem takarja a beköltözők teljes egészét, hiszen sok olyan újonnan ideköltöző is lakja a hegyet, aki asszimilálódott és a helyi értékeket képviselve részese a hegyi, helyi közösségnek.) A beköltözés következtében, most már a helyi terminológiába tartozó hegyi lakosokról a következő fejezetben bővebben szót ejtek, ugyanakkor a vezetés feléjük irányuló kapcsolata és viszonyrendszere itt is említést kell, hogy nyerjen. A helyi vezetők és szervezők közül van, aki úgy vélekedik, hogy a végbement folyamat által: *„maga a hegy elveszti a szerepét. - Tehát azzal, hogy a Szent György-hegy ilyen fölkapott lett. Itt nagyon nagy harcokat vívunk, illetve minisztériumi szintekig megy az egyeztetés arra, hogy nagyon-nagyon karcsú a*

⁶⁰ Adatközlő: Tóth János Zoltán

⁶¹ Adatközlő: Énekesné György Zsuzsa

⁶² A Káli-medencében a bebíró kifejezés, eredetileg azt a társadalmi csoportot jelöli, akik a nagyvárosi élet mellett házat vásároltak például a Balaton-felvidéki régióban. A vásárolt házak stílusa a népi építészettől előírt táji normákhoz igazodik. (PULAY, 2002, 40.) Ugyanakkor a helyi terminológia egy negatív konnotációt kapcsol a fogalomhoz, ezzel a közösséghez, a helyi (Szent György-hegyi) szokásokhoz, (többek között építészeti szempontból) nem igazodókat jelölve és megkülönböztetve.

szabályozás. Tehát ha valakinek pénze van, akkor betelepíti szőlővel, majd ahogy megkapja a használatbavételi engedélyt, a szőlő röpi, megy a medence helyére...A tájfenntartás szerepe nem az üdülturizmusban van, hanem szőlőkultúrában, szőlőművelésben, és a borkészítésben. Ilyen szempontból nem jó felé megyünk, legalábbis azokon az oldalakon, ahol panorámás kilátás nyílik a Balatonra. Hála Isten, ez még a Csobáncot nem érintette meg ennyire, de ott is vannak sajnos törekvések. A másik oldalról, én még mindig azt látom nagyobb problémának, hogy a törvényi szabályozás nem jó. Tehát itt az lenne a jó, hogyha azt mondanák, hogy aki egy ilyen területen meg szeretné vetni a lábát, ott igenis legalább 25 évig szőlőt kell neki művelni. Ezzel lehetne azt elérni, hogy megmaradjon a szőlő, mint érték, a bor, mint érték.”⁶³ Ebből is látható, hogy a fennálló helyzet, mihamarabbi megoldást kíván, a szőlőterületek érdekvédelmében.

A rendezvényen résztvevő borászok, hegylakók és falubeliek

A rendezvényen résztvevő borászok és hegylakók kategóriája összetett. Elsőként azokat vizsgáltam akik a hegyre újonnan költöztek és azonosultak a hely értékeivel így asszimilálódtak a környezethez. Majd ezután tértem ki azokra, akik főként kikapcsolódó és üdülő életmód miatt vettek szőlőt a hegyen, és negatívabb megítélésben élnek a helyiek szemében. A csoportok között van átjárás, ugyanis több olyan borász is ismert, aki a többi tősgyökeres borászathoz viszonyítva, nem rendelkezik több évtizedes helyi múlttal, mégis azonosult a hegy iratlan és írott szabályrendszerével. Ugyanakkor arra is van példa, hogy valaki újonnan betelepülve kezdett borászati vállalkozást felépíteni és a hegy profiljától teljesen eltérve, ami elsősorban egy fehérbort termő vidék, olasz mintát követve szinte csak vörös borral foglalkozik. Ez a mintától való eltérés a rendezvényhez való hozzáállásban is megmutatkozik.

A hetvenes években a jóléti társadalom kialakulásának elindulásával egyidejűleg kezdődött el a vidék újbóli felfedezése. A boldog ember és az idealizált, érintetlen természet képe egy olyan képzelte valóságot közvetített a városban lakó felé, hogy így egy romantizált vágyat ébresztett az emberben a környezetének újra értelmezéséhez és a korábbi életmódját felváltó vidékre költözés szükségességéhez.⁶⁴ Ez a folyamat figyelhető meg a Balaton-felvidéken is, amelynek hatására az újonnan beköltözők két típusa jelenik meg. Egy részük, a vidék felfedezésével a hagyományokat és a népit kívánják feltámasztani, őrizni és ápolni,⁶⁵

⁶³ Adatközlő: Knolmayer Ferenc

⁶⁴ Szijártó, 2002, 10-11.

⁶⁵ Szijártó, 2002, 12.

hivatalos értelemben őket érinti a bebíró fogalom.⁶⁶ Kitüntetett figyelmet szentelnek a természetességre, amelyet a szőlőművelésbe is átemelnek, ezért leginkább a bioeljárás készítmódját alkalmazzák.⁶⁷ Tapasztalatom szerint ez az ideköltöző réteg egy pozitívabb megítélésben részesül, a tősgyökeres helyiek szerint és könnyebben is válik maga is helyivé, hiszen a hegy értékét szem előtt tartva a szőlőművelést és borkészítést rendeltetésszerűen alkalmazza.

A beköltözők másik része viszont a bebíró fogalmának negatív ítéletét kapta helyi vonatkozásban. A beköltözésük célja és a folytatott életmód nem egyezik a hely értékével, és a megvásárolt telkeken előbb kezdenek szőlőírtásba, mintsem annak művelésébe. A kiírtott szőlőtőkék helyére medencét építenek, ezzel a hegyről alkotott összképet is egy tájba nem illő irányba elmozdítva. A hegy egyik legrégebbi szőlősgazdájával, Szabó Istvánnal készített interjú során elhangzottak jól összefoglalják a fent említett problémát: *“...elkezdett az érdekekről szólni, kezdett személytelen lenni...Változik a hegy összetétele s nem jó irányba: mindenhol új pincéket, kerítéseket, úszómedencéket látok s a szőlő nem sok, szomszédunkban is vágta ki szőlőt aztán nincs helyette semmi...ritkán megyek ki, ha a gyerekek kivisznek s mindig rácsodálkozom, a változásokra, nem jó ez, nem tudom, hogy jót hoz e, az embereknek nincs kötődése a földhöz, a szőlőhöz, nincs hagyományuk, nyaralni járnak ki s mások művelik a földjeiket vagy nem is művelik. A földet szeretni kell, tisztelni az adja az életet, annak múltja van ahogy a szőlő művelésének is...nem az a baj, hogy változik, az a baj, hogy nem jó irányba, a korszerű gépesítés s a technológia fejlődése rendben van, de valahol a lélek elveszett, nem öröklődik a föld, nem száll családon belül szülőről-gyerekekre s így tovább csak tulajdonosváltások vannak, nincs hagyomány örökítés, lelketlen így az egész...”*⁶⁸

Az interjúk során, két olyan borással is beszélgettem, akik később érkeztek a hegyre, ezáltal nem minősülnek törzsgyökeres helyieknek. Arra voltam kíváncsi, hogy hogyan alakult náluk, a helyi társadalomba történő betagozódás, hogy váltak a helyi közösség részévé? A fent említettek alátámasztásaként, álljon itt két részlet az interjúk szövegeiből: *“...azt látom, hogy aki odamegy és odateszi magát, jól csinálja a dolgát, azoknál kialakul egy kapcsolat egymás között. Persze nyilván a kommunikáció és az egymás közötti közös megértés és türelem egymás nézőpontjának közös megértésében az, ami segít egy jó kapcsolat kialakításában.”*⁶⁹ *“A helyiek elég zárt közösséget alkotnak. Én úgy érzem, a faluban élők körébe nem tudtam integrálódni.*

⁶⁶ Pulay, 2002, 40.

⁶⁷ Szijártó, 2002, 12.

⁶⁸ Adatközlő: Szabó István

⁶⁹ Adatközlő: Gilvesy Róbert

Itt amúgy is megfigyelhető egyfajta ellentét, a falu és a hegylakók között. Ezt már többen is megfigyelték, főleg, akik ilyen bebírók, tehát jöttek valahonnan, és akár más szakmából is letelepedtek, és volt egy romantikus álmuk, hogy akkor “szőlő és bor és diófa”. Azok közé, akik idejöttek, azok közé szerintem sokkal jobban integrálódtam, mint azok közé, akik itt vannak, vagy itt voltak, itt születtek és itt élnek. De szerintem ez így folyamatosan jobb és jobb, ahogy telik az idő.”⁷⁰

A két interjú részletéből látszik, hogy bizonyos fokig ellentét áll fent a hegylakók, “betelepültek” és a helybéli, falubeliek, elsősorban hegymagasiak között. Egyes események és törekvések hivatottak ezek feloldására, és alkalmat kínálnak a közös találkozások létrehozására. Ilyen találkozási lehetőséget kínál a Búzalelke péksége, amely egyfajta integrációs lehetőséget is kínál, nemcsak a hegylakók és a helyiek, térségbeliek számára is. *“Kisapátiban valamilyen szinten van egyfajta összetartás, akár velünk (hegylakók) is, tehát mi sokat járunk oda a Búzalelke pékségbe. Az egyfajta kovász a helyi alkotóknak, kézműveseknek, nem csak borászoknak, de nagyrészt kilencven százalékbán borászok járnak oda reggelizni. Ott olyan, mint hogyha egy helyi kocsmá lenne, csak nem iszunk, hanem péksüteményt eszünk reggel, meg kávézunk, megbeszéljük a dolgokat, nem mindent, de sok mindent. És ott valamennyire azon keresztül integrálódunk az ottani helyiekhez is.”⁷¹* Emellett szintén lehetőséget kínálnak térségben megrendezésre kerülő hagyományörző programok, mint a Kisapáti süti sütő-verseny, amely hagyományos receptek alapján hirdet versenyt a helyieknek.⁷² Hasonló közösségi programokkal szolgál Hegymagas által szervezett szüreti felvonulás, tollfosztó, a Lőrinc napi búcsú és halászléfőző verseny, valamint az általam is vizsgált, részben hegymagasi rendezésű Szent György-hegyi napok.⁷³

A borászokkal készített interjúkon elhangzottak alapján elmondható, hogy egy befogadó és egymást segítő közösségről van szó. A mindennapokra jellemző, hogy a borászok egymástól függetlenül, egymás mellett dolgoznak, ugyanakkor probléma esetén, vagy segítségkéréskor kölcsönösen számíthatnak egymásra. Nyári Emese borász szavai mindezt alátámasztják: *“Ha segítség kell, akkor mindig segítjük egymást. Nem vagyunk egymásnak konkurenciái, mindenkinek megvan a maga vendégköre és ugyanaz az érdekünk: jó bort készíteni, hogyha valaki ellátogat a hegyre, akkor mindegy hova tér be, jó élménnyel távozzon. Most azért elindult*

⁷⁰ Adatközlő: Bencze István

⁷¹ Adatközlő: Bencze István

⁷² Adatközlő: Bencze István

⁷³ Hegymagas község honlapja

egy változás, sokan felfedezték maguknak a hegyet („civilék”), egyre többen vesznek itt házat. A nagy része be szeretne illeszkedni és érzi a 'hegy szellemét'. ”⁷⁴

A Szent György-hegyi napok vizsgálatakor mindenképpen ki kell térni a borászok véleményére is, amely a rendezvény szervezését és annak problematikáját érinti. Elsődlegesen az merült fel, hogy a rendezvény kezd eltérni eredeti céljától és funkciójától. A héten megrendezett szakmai programoktól eltekintve, a pincebejárások kezdeti szakmaisága mára múló félben van és inkább a bulizni és korlátlanul italt fogyasztani vágyók tömege vesz rajtuk részt. Ez sok borászatnak jelent problémát, hiszen a szervezett borutakon nemcsak borkóstolásra hanem szakmai borbemutatóra is sor kerül, amelynél nehezítő körülmény, ha a résztvevők közössége más célzattal kóstol. Másfelől meg kell említeni egy anyagi vonzatú problémát is. A pincebejárásokra befizetett összeg, csak jelképesen fedi le a valóban kóstolásra kínált tételek értékét és sok esetben, ez nem kifizetődő a borászoknak. Ugyanakkor a borok és a hegy népszerűsítésének érdekében ettől eltekintve résztvevői maradnak a Szent György-hegyi napoknak, a szakmai előmenetel fokozása érdekében. Az utóbbi pár évben megrendezésre kerülő alkalmak során a probléma felerősödött és a hároméves szünet megkérdőjelezte egyes borászok esetében, a borutakon való részvétel szükségességét. Valamint ki kell térnem arra is, amit már a Szent György-hegyi napok fejezetében részletesen ismertettem, hogy a program szervezőit, a helyi önkormányzatok és képviselőtestület tagjai alkotják, ezáltal ők biztosítják annak anyagi hátterét is. Így ők döntenek a programokról, meghívott előadókról és a rendezvény szimbolikus képének kialakításáról és az azokhoz szükséges eszközök felhasználásáról.⁷⁵ Ugyanakkor elmondható, hogy sokan a Szent György-hegyi napok változását és a rendezvény megújítását várják olyan értelemben, hogy az ünnep ne a személyes érdekek és a pénz befolyásoltsága mentén haladjon.

Domokos Mariann korábban említett kategorizálása szerint a második kategóriába az ünnephez populáris-népszerű elemek tartoznak. Az idesorolandó elemek párhuzamba állíthatók a (tudatosan vagy spontán) résztvevők térhasználatával, mint a korábbi években megrendezett gazdabál, a gasztronómiai program, a közös, mindenkit érintő felvonulás, a vasárnapi térzene, koncertek és a folklórműsorok. Ezekre a spontán de szervezett forma illik, amely kevésbé ritualizált. Funkciójukat tekintve, a kikapcsolódás és feltöltődés illik rájuk, amelyet a résztvevők minden tagja aktívan vagy passzívan legitimál. A harmadik csoportot pedig a rendezvény jellegű elemek alkotják, amelyek szintén a tudatosan vagy spontán résztvevők körére igaz. Ide sorolandók a művészeti elemek, mint a képzőművészeti vagy fotókiállítás, a

⁷⁴ Adatközlő: Nyári Emese

⁷⁵ Domokos, 2004, 105.

zenei előadások, amelyek a szakmai konferencia keretein belül, vagy önálló műsorként kerülnek megrendezésre. Továbbá a tudomány, vagy az oktatás témakörét érintő programok, mint a szakmai konferencia és a vetélkedők, versenyek (bordalok, borversek) is ide tartoznak, valamint a vallás elemei is: a körmenettel, a szerdai templomtúrával, az ünnepi misével és a bor, szőlő, kenyér, gazdaáldással. Ezekről a szervezettség és értékközvetítés mondható el, amellet, hogy kikapcsolódási funkciókat is ellát.⁷⁶

A hegymagasi, kisapáti, raposkai falubeliek oldaláról két tényezőt is fontos kiemelni. Elsősorban azt, hogy a legtöbbjük a hegyi borászatoknál vállal munkát, vagy mint alkalmazott, vagy mint részmunkaidőben dolgozó, leginkább a nyári, majd szüreti időszakokban. Mivel az 1970-es években a helyiek többségében eladták szőlőterületeiket az újonnan beköltözőknek, így ugyan saját terület nélkül, de szakértelmüket és tudásukat hasznosítva visszajárnak a borászatok szőlőjébe, mint munkavállaló. A Bencze birtok borásza, Bencze István az interjú során említette, ennél a folyamatnál kimutatható, hogy ez a szintű kapcsolat a hegylakók és a falubeliek között egy olyan viszony kialakítását segíti elő, ahol tudatos és közvetlen módon van lehetőség a kölcsönös megismerésre. Ez elsősorban azért is fontos, mert így a faluból érkező munkavállalók, közvetítőként tudnak fellépni, a faluban élők és a hegylakók között. Valamint egy jó munkaviszony létrejöttét és folytonosságát is elősegítik. A kapcsolatközvetítésre azért is van szükség, mert, ahogyan az az interjúban is elhangzott: *„Azok például, akik nálunk dolgoznak a szőlőben, és ebből a faluból, tehát Hegymagásról, vagy Kisapátiból, Raposkáról valók, ők sokat segítettek abban, hogy jobban integrálódjunk, mert ők velünk dolgoznak, ők már megismertek minket, hogy nem vagyunk ilyen tipikus befektetők, és itt nem akarunk egy nagy vállalkozást, vagy borgyárat, vagy valamifajta kárt okozni a megszokott régi életükben. Nagyon sokat segítettek abban, hogy integrálódjunk, és mások is elfogadjanak minket. Amikor idekerültünk, akkor sok támadást kaptunk, akkor nagyon nehéz volt szót érteni velük, hiszen mindenféle lépésünket nagyon negatívan látták. De most már ez lépésről-lépésre sokkal jobb. Úgyhogy most, amikor van időnk, akkor én próbálok velük találkozni, régi öregekkel beszélgetni. Ennek egyik formája a Hegyközségi Gyűlés, ahol választmányi tag vagyok.... A helyiek inkább itt élnek, itt dolgoznak, részben, egészben a szőlőben, vagy inkább Tapolcán, vagy Veszprémben.”*⁷⁷

Másodsorban az a folyamat emelendő ki, amelyiknek a végeredménye hatott ki leginkább a hegy környéki falubeliekre. A '70-es évektől kezdődött el az a folyamat, hogy a fővárost elhagyók leginkább értelmiségi és művész réteg nagy része, a Balaton-déli partjától

⁷⁶ Domokos, 2004, 98-104.

⁷⁷ Adatközlő: Bencze István

elhatárolódva költözött a bazaltorgonák vidékére. Ez a költözési hullám a rendszerváltást követően élénkült fel, és jelentősen érintette a vidéki élet mindennapjait. Az ünnepek és jelen esetben a Szent György-hegyi napok vizsgálatakor is ennek hatása figyelhető meg, hiszen a rendezvényen való beköltözők részvétele egy szélesebb és tágabb kör bevonását eredményezte, ezzel is szélesítve a hegy ünnepének ismertségét és népszerűségét.⁷⁸ A rendezvény nemcsak, a helyiek, a térség, hanem az ország és bizonyos fokig nemzetközi idegenforgalmát is mozgósítja. Turisztikai szempontból jelentős bevételi forrásnak számít a hegy ünnepének időszaka, hiszen ilyenkor jelentősen megélénkül a vendéglátással foglalkozó helyiek idegenforgalma. A helyiek közül sokan váltak ebben az időszakban hivatalos szállásadóvá, vendéglátóvá.⁷⁹

A fent említettek fényében felmerül, hogy beszélhetünk-e a rendezvény által érintett társadalmi reprodukció fázisáról,⁸⁰ miszerint a: *„csoportok, városok és régiók nevezik el magukat az adott turisztikai látványosságról.”*⁸¹ Bizonyos fokig úgy gondolom, igen, mivel a hegy népszerűvé vált ünnepe egyfajta kultuszhelyként szolgál az idelátogatók számára és kijelöli annak terét, elkülönítve a profán résztől. Ugyanakkor nem számít akkora tömegeket megmozgató rendezvénynek, mint a Káli-medence kapolcsi fesztivál-ünnepe, a Művészetek Völgye.⁸²

A rendezvény, mint kapcsolódási pont

Szent György-hegyen az egyetlen program, amely több, mint 30 éves múltra vezethető vissza és a helyiek, valamint a falubeliek bevonására törekszik, az a hegy névadójáról elnevezett programhét. Ugyan 2018 óta kerül megrendezésre a hegy másik kedvelt programja a Szent György-hegy hajnalig, amely szintén a hegy népszerűségét növeli (elsősorban nagyvárosok körzetekből idevonzva a látogatókat), azonban jelen tapasztalataim szerint a Szent György-hegyi napok fókuszál inkább a közösséget összetartó és a térség identitásfejlesztését erősítő eseményekre. A terepmunkán tapasztaltak alapján gondolom, hogy a hegy közössége (ezalatt a hegylakókat és a falubelieket értve) önmagát tekintve, nem mondható összetartónak. Ennek oka, (mint ahogyan az napjainkban sok helyen megfigyelhető) hogy sokan az idő és a pénz körforgásából nehezen szabadulnak. Mindez érthető, hiszen a hegylakók nagy részének fő

⁷⁸ Jedzinák, 2002, 72.

⁷⁹ Jedzinák, 2002, 74-76.

⁸⁰ Jedzinák, 2002, 74-76.

⁸¹ Macannell Dean 1976 *The Tourist. A New Theory of Leisure Class*. London-New York:Schocken Books. 45. Idézi: Jedzinák, 2002, 75.

⁸² Jedzinák, 2002, 75.

megélhetési profilját a borászat adja, amely egyfajta kiszolgáltatottságot is jelent a természetnek, így mindenki az idejét a saját boldogulásával tölti. A fent említettekből adódóan a közösség kevés időt tud együtt tölteni, hiszen mindenki a saját előmenetelével törődik. Ugyanakkor, a kutatásaim alapján elmondható, hogy a hegylakók és a falubeliek külön csoportjait tekintve, összetartó egységet és közösséget alkotnak.

A korábban már említett hipotézisem szerint ez a Szent György napjakra megtartott rendezvényhét hivatott leginkább a híd szerepét betölteni, a kettészakadt közösség, azaz a hegylakók és a falubeliek között, ezáltal megerősítve a kapcsolatokat. Lehetőséget kínál a közös összejövetelre és emellett az ünnep felhasználásával tudja a hegy értékét is népszerűsíteni a külvilág felé. Az egyik falubeli, helyi adatközlő véleménye alapján a rendezvény: *„Ismereteim szerint, jó irányba alakítja a résztvevő falubeliek és hegylakók közötti kapcsolatot és segít a jobb ismeretség kialakításában.”*⁸³

A rendezvény legnagyobb érdeme, hogy a helyi értékekre hívja fel a figyelmet és azokat kihasználva építi fel évről évre az ünnep programjait. Bár az ünnep a borászatot hivatott népszerűsíteni, mégis hangsúlyt fektet olyan programokra is, amelyek a helyi értékeket ismertetik. Legyen szó gasztronómiai programokról, mint a tapolcai ínycrاندevú, ahol a helyi borok mellett a Balaton-felvidék jellegzetes ételei kerülnek asztalra, ezzel helyi termelőket is támogatva. A művészeti programok kiállításai is helyi alkotók munkáit, képzőművészeti alkotásait építik be, ezzel erősítve a helyi értékek védelmét és a közösség kollektív összetartozás tudatát.

A programsorozat szükségességével a legtöbben egyetértenek. Elsősorban a helyi hagyományok és értékek megóvása miatt, ezzel biztosítva az ünnep folytonosságát. Másodsorban azért, mert az ünnep a kollektív összetartozás tudatának erősítését szolgálja és lehetőséget kínál az integrációra. És végül, mert a Szent György-hegynek népszerűsítését szolgálja és a borlovagrendek és szakmai boros programok révén a helyi borok értékét és megbecsülését közvetíti.

Elismert tény a rendezvény közösségépítő jellege és annak kollektív identitásképző ereje is. Bár különböznek a vélemények és az ünnep megítélései, mégis, úgy látom, hogy ez teszi színessé és ad lehetőséget a megújulásra, ezzel biztosítva az ünnep folytonosságát.

⁸³ Adatközlő: Énekesné György Zsuzsa

Összefoglalás

Felmerül a kérdés, hogy mi is a titka a Szent György-hegyi napoknak? Mitől nem vált a kezdetekben tiszavirág életűvé és kerül megrendezésre még napjainkban is? A kérdésre összetett a válasz. Elsősorban a folyamatosan bővülő programok és a borvidék ismertté válása évről évre fenntartja a rendezvény folytonosságát. Emellett a közösségi igény, amely állandósítja ennek fennmaradását. A program sikeréhez vezetett az is, hogy a közösség (aktív, passzív résztvevői) a helyi vezetés és az egyház elfogadta és legitimálta, majd identifikációs és reprezentáló funkciókkal látta el. Mindezek járultak hozzá az ünnep több, mint harminc éves jelenéhez. A terepen szerzett tapasztalataim alapján gondolom, hogy a Szent György-hegyi napok további fennmaradásához szükségszerű lenne egy olyasfajta újítás, amely kiszűri azokat az elemeket, amelyek a hegy ünnepét személyes érdekeltségek és pénz által vezérelt irányokba vinnék el. Helyette olyan tartalmi elemekre kellene hangsúlyt fektetni, amelyek harminc éven át megőrizték a rendezvény jellegét, mint a bor, közösség, hagyomány a Szent György-hegyen.

Dolgozatomban igyekeztem arra a kérdésre, választ találni, miszerint: mitől tekinthető mindazon eltérések ellenére mégis egy egységes, közösséget formáló és összetartó rendezvénynek a Szent György-hegyi napok? Egyrészt, mert olyan közösségi kikapcsolódási alkalmat nyújt, amelyen a közösség minden tagja részt tud venni, valamint mert a helyi értékeket kihasználva alakít ki az ünnep programokat, ezáltal a kollektív identitás és összetartozás tudatát erősítve. A dolgozatomban a hegy fő ünnepét szerettem volna bemutatni abban a környezetben, amely azt meghatározza. Azonban bizonyos témák és kutatási területek még feltérképezésre várnak. Szent György-hegy és térsége gazdag a szőlészeti és borászati anyagokban, amelynek szakmai feltárása érdekes kutatási téma lehet. Néprajzi szempontból a hegy és a térség múltjának vizsgálata és a helyi népszokások feltárása, (amelyet többek között, S. Lackovits Emőke is vizsgált, mint a raposkai asszonyfarsang, vagy szentcsalád járás)⁸⁴ érdekes adalékok lehetnek a Balaton-felvidék vizsgálatához. A dolgozatomban tárgyalt téma, kezdetleges és nagyobb kutatást, terepmunkát igényel. Elsősorban a helyiek és a hegy társadalmának részletesebb interjúztatására, az egyházi vonal teljes feltárására, a jövőbeli megrendezésre kerülő rendezvények résztvevő megfigyelésére, (a változásvizsgálatok készítéséhez) valamint a hegy többi programjának, mint a Szent György-hegy hajnalig, vagy az évszagos ünnepek, mint az Újbor ünnepe összekapcsolva a Márton napjával, vagy a szüret

⁸⁴ S.Lackovits, 2000,

kutatási témáira gondolok. Reményeim szerint a jövőben lehetőségem nyílik majd ezek részletes vizsgálatára és feltárására.

Ha ma meghallja az ember a badacsonyi borvidék kifejezést, automatikusan kapcsolja össze a Szent György-hegyi borokkal is. Nagy előnye a hegynek, hogy a mai napig képes volt eredeti tisztaságát és légkörét megőrizni, nem vált turistaparadicsommá, annak ellenére, hogy kedvelt helyszíne a látogatóknak a tavasztól késő őszi tartó időszakban. Nehéz leírni és kifejezni a borvidék hangulatát és azt a lelkesítést, amit a táj kínál. Leginkább talán Eötvös Károly Utazás a Balaton körül c. munkájában írt sorai adják vissza a hegy esszenciáját, így befejezésén álljon itt pár gondolata: *„Ott áll Szent György hegye. Néma méltósággal, fenséges nyugalommal... Szent György hegyén kisdéd falvak. Valamennyinek idelátszik tornya, minden toronynak hozzám búg el esti harangszava. Harminchat falunak harangszavát hozza el hozzám a mély csöndben a lengedező keleti szellő. Áhítat, fohász, imádság lepi meg a lelket... Hozzám isten szerelmének dala zeng a harangok szavában.”*⁸⁵

⁸⁵ Eötvös, 1982, 282-383.

Adatközlők

Bencze István – Bencze Családi Birtok borásza

Énekesné György Zsuzsa- hegymagasi helyi lakos

Gilvesy Róbert – Gilvesy borásza

Knolmayer Ferenc - Badacsony Vinum Vulcanum Borlovagrend nagymestere

Kovács Pálné Magdi - hegymagasi helyi lakos

Lovász Zsuzsa - Gizella Királyné Borrend

Nyári Ödön - Nyári Pince borásza

Nyári Emese - Nyári Pince borásza

Szabó Tünde – Bajnóczy Pince borásza

Szabó István – Szabó Tünde Édesapja, volt hobbi borász

Szászi Endre – Szászi Pince borásza

Tóth Áron – helyi lakos és hobbi borász

Tóth János Zoltán - Badacsony Vinum Vulcanum Borlovagrend tiszteletbeli nagymestere

Képek

1. kép: Szent György-hegy madártávlatból

2. Kép: Szászi Pince

3. Kép: Borrendek a Szent György-hegyi napokon 2017-ben.

4. Kép: Borlovagrendek a Lengyel-kápolna előtt a Szent György-hegyi napok vasárnapi szentmiséjén 2019-ben.

5. Kép: A Szent György-hegyi napok megnyitója a Nyári Pince teraszán, 2017-ben. A beszédet Knolmajer Ferenc mondja.

6. Kép: A 2017-es borverseny borbírók csapata a Kiss Pincészetnél.

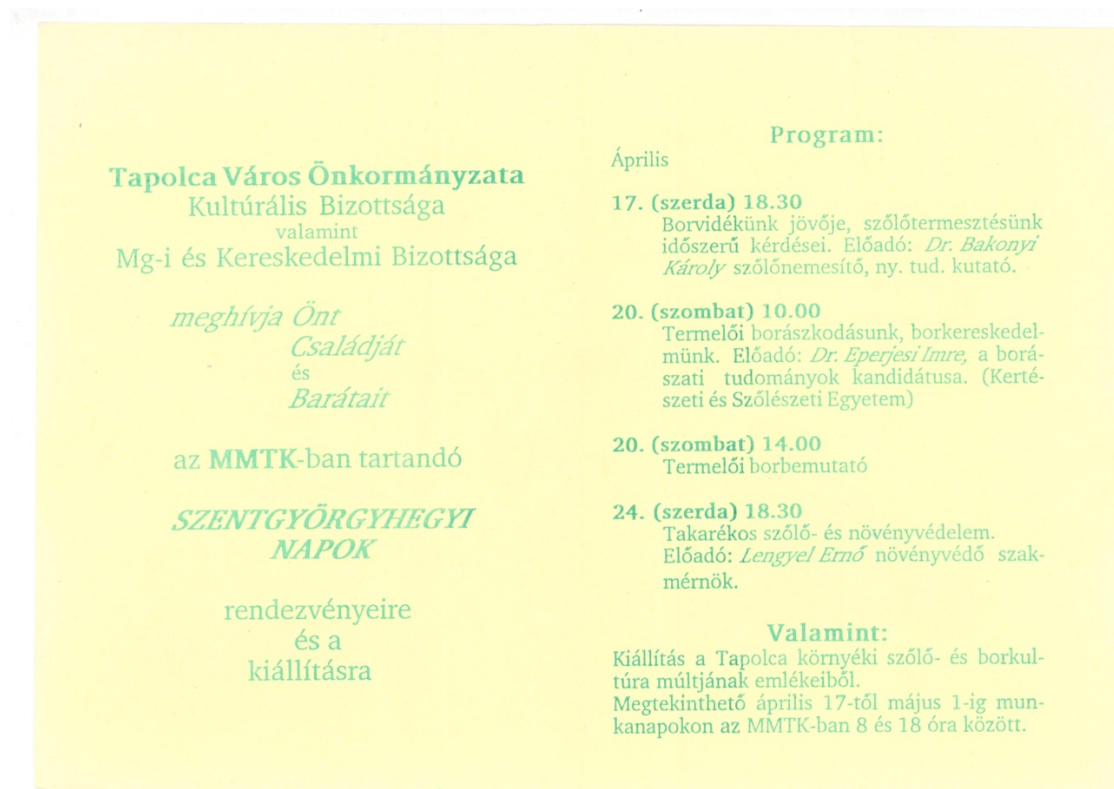
7. Kép: Borkínálás a Szászi Pince előtt 2017-ben.

8. Kép: A vásárnapi ünnepi menet 2017-ben

9.Kép: Az első „Szentgyörgyhegyi napok” meghívója

10. Kép: Az 1991-es rendezvény programjai

**Szent György-hegy Hegyközsége
és
Önkormányzatai**
Hegymagas, Kísapáti, Raposka, Tapolca

**NAIK Badacsonyi Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet
Vinum Vulcanum Badacsonyi Borlovagrend
megrendezésében**

Programok:

Április 24. kedd
9.30 A Szent György-hegyi Napok megnyitója
és borverseny
Megnyitja: Borbély Tamás
Balatoni Borregió Elnöke
Helye: Hegymagas, Szászi Pince

Április 25. szerda
Zarándokút Cséry Gergő atya vezetésével.
A Szent György-hegyi kápolnák megtekintése:
Kísapáti Szent Kereszt-kápolna, Dikái Pádusi Szent Antal kápolna,
Tapolcai Mogyoróshégyi Szent Donát kápolna, Raposkai Pádusi
Szent Antal kápolna és Hegymagasi Lengyel-kápolna.
Indulás: Kísapáti Kultúrházról 13 órakor

Április 26. csütörtök
18.30 Tapolcai inycrandevő borkedvelőknek
Csodás Szent György-hegyi borok és
ételkülönlegességek kóstolása.
Helye: Hotel Gabriella
Részvételi díj: 8.000,- Ft/fő
Helyfoglalás és információ: 06-87-511-070

Április 27. péntek
18.00 Szakmai konferencia. A borverseny
eredményhirdetése, legszebb borainak kóstolása.
Helye: Tamási Áron Művelődési Központ

Április 28. szombat
9.00 Borutak bejárása
Szent Mihály Borút Raposka
Indulás a kultúrházról, ebéd, találkozó ugyanitt.
Jelentkezés: Bolla Albert (06-30-677-9844)
Bazaltorgona Borút Kísapáti
Indulás a Kísapáti Kultúrházról, ebéd
a Szent György Pincénél.
Jelentkezés: Keszei Endre (06-30-657-6216)
Szent György Borút Hegymagas
Indulás a kultúrházról, ebéd, találkozó
a Szent György Pincénél.
Jelentkezés: Tóth János Zoltán (06-30-956-4841)

Részvételi szándékát kérjük jelezze a fenti telefonszámokon április 25-én
12 óráig. A borlón csak a jelentkezési határidőig bejelentkezettek
tudják fogadni, korlátozott számban és a jelentkezés sorrendjében.

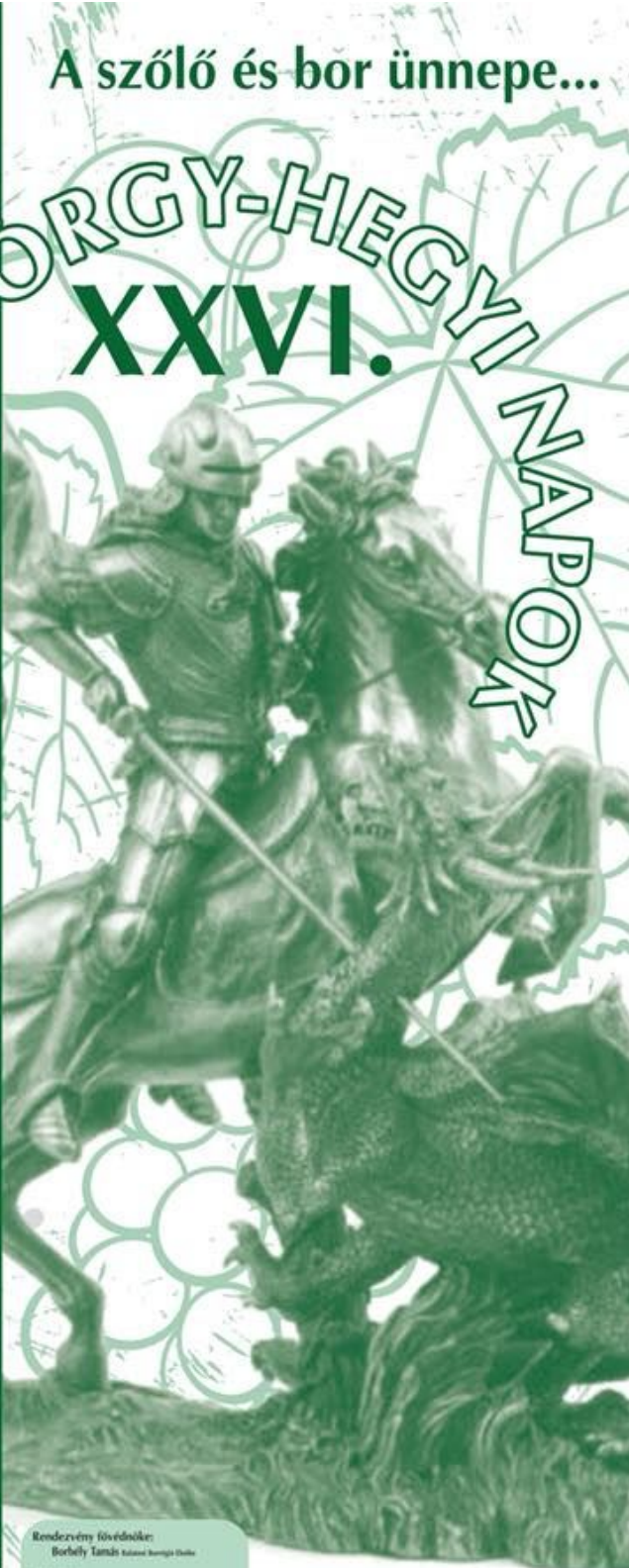
Borkörutak részvételi díja: 5.000,- Ft/fő.
Tartalmazza: kóstoló pohár, reggeli fogadás,
pincék látogatása, ebéd.

Április 29. vasárnap
9.00 Tézene, gyülekező a hegymagasi
kultúrház előtt
9.30 Felvonulás, körmenet a Lengyel Kápolnához
Fúvósok, huszárok, egyházi képviselő,
borlovagrendek, táncosok, vendégek.
10.00 Pihenés a Szászi Pince előtt
10.30 Szabadtéri Szentmise, borszentelés
A szentmisét celebrálja:
Cséry Gergő atya
Helyszín: Lengyel kápolna

Borszentelésre mindenki hozhat bort!
Rossz idő esetén Szentmise a hegymagasi
templomban.

A szőlő és bor ünnepe...

GYÖRGY-HEGYI XXVI. NAPOK

Rendezvény fővédnöke:
Borbély Tamás Balatoni Borregió Elnöke

Védnökei:
Tóth János Zoltán Hegymagasi polgármester
Keszei Endre Kísapáti polgármester
Bolla Albert Raposkai polgármester
Dobó Zoltán Tapolcai polgármester

2018. április 24-29. SZENT GYÖRGY-HEGYI NAPOK

11. Kép: A 2018-as Szent György-hegyi napok meghívója.

Képek forrása

1. Kép: <https://www.szentgyorgyhegyhajnalig.com/a-hegy> (Letöltés ideje: 2022.04.05)
2. Kép: <https://www.szentgyorgyhegyhajnalig.com/szaszi> (Letöltés ideje: 2023.01.10)
3. Kép: <https://gizellakiralynenoiborrend.hu/kepek/> (Letöltés ideje: 2023.01.10)
4. Kép: <https://gizellakiralynenoiborrend.hu/kepek/> (Letöltés ideje: 2023.01.10)
5. Kép: <http://www.tapolcaiujsg.hu/szent-gyorgy-hegy-es-a-bor-unnepe/> (Letöltés ideje: 2022.04.05)
6. Kép: https://www.balatontipp.hu/balaton_i_programok/szent-gyorgy-hegyi-napok-minden-ami-szep-finom-es-kellemes-2017-04/ (Letöltés ideje: 2023.01.10)
7. Kép: https://www.balatontipp.hu/balaton_i_programok/szent-gyorgy-hegyi-napok-minden-ami-szep-finom-es-kellemes-2017-04/ (Letöltés ideje: 2023.01.10)
8. Kép: https://www.balatontipp.hu/balaton_i_programok/szent-gyorgy-hegyi-napok-minden-ami-szep-finom-es-kellemes-2017-04/ (Letöltés ideje: 2023.01.10)
9. kép: Tapolcai Wass Albert Könyvtár és Múzeum Helytörténeti gyűjteménye
10. Kép: Tapolcai Wass Albert Könyvtár és Múzeum Helytörténeti gyűjteménye
11. Kép: <https://balaton.info/programok/szent-gyorgy-hegyi-napok> (Letöltés ideje: 2023.01.10)

Felhasznált irodalom

ANDOR Csaba

1978 Ünnep és kommunikáció. *Világosság* 19 (8-9. sz.) 469-473.

BÁLINT Sándor

1939 Adatok a magyar búcsújárás néprajzához. *Ethnographia* L (1-2. sz.) 193-200.

BULLA Béla – MENDÖL Tibor

1999 A Kárpát-medence földrajza. Budapest, Lucidus Kiadó.

CSANDA Elek

1971 Gondok és kezdeményezések a Szentgyörgyhegyen. *Kertészet és Szőlészet* március 20.évf. 11. szám.

CSILLA Schell

2018 „Lasst uns eine Tradition machen!” Verdichtete Beobachtungen zur Wandlung des Festwesens und zum Phänomen der „Re-invention of Tradition” nach der Wende in Ungarn. Ein Impulsbeitrag. In Cs. Schell, M. Prosser-Schell, B. Pusztai (szerk.): *Re-Invention of Tradition in Ostmitteleuropa nach 1990*. Waxmann, Münster. 9-21.

DOMOKOS Mariann

2004 A veszprémi Gizella-napok. Az ünnep tartalmi-formai elemeinek vizsgálata. In Pócs Éva: *Rítus és ünnep az ezredfordulón*. Studia Ethnologica Hungarica VI. Budapest, L'Harmattan, 93-107.

EÖTVÖS Károly

1982 *Balatoni utazás I.* Magvető Kiadó. Budapest.

HANGODI László

2017 A 700 éves Raposka. Történelmi előzmények és fejezetek a község múltjából. Raposka, Raposka Község Önkormányzata.

HANGODI László

2019 Hegymagas nyolc évszázada. Fejezetek a község múltjából. Hegymagas, Hegymagas Község Önkormányzata.

HESZ Ágnes

2004 “Ezen a napon, csak magunkat ünnepeljük.” Falunap a Somogy megyei Cserénfán. In Pócs Éva: *Rítus és ünnep az ezredfordulón*. Studia Ethnologica Hungarica VI. Budapest, L'Harmattan, 57-71.

ILLÉS Péter

2013 Szőlőhegyi közösségek a helyi fejlődés kapcsolataiban - Vas megyei esettanulmányok. *Ethnographia* 124. évfolyam. 222-248.

JEDZINÁK Krisztina

- 2002 Kitüntetett pontok. A kultuszhelyektől a turisztikai látványosságig. In Fejős Z.–Szijártó Zs. (szerk.): *Egy tér alakváltozásai. Esettanulmányok a Káli-medencéből, Tabula Könyvek 4.* Budapest, 71-84.

KESZEG Vilmos

- 2007 Élettörténetek populáris regiszterekben. In: Jakab Albert Zsolt—Keszeg Anna—Keszeg Vilmos (szerk.): *Emberök, életpályák, élettörténetek.* Kolozsvár, 151-197.

KISS Lajos

- 1978 Szent György-hegy. In: uő. Földrajzi nevek etimológiai szótára II. Budapest, Akadémiai kiadó, 558.

KOVACSICS József – ILA Bálint

- 1988 Veszprém megye helytörténeti Lexikona II. Budapest, Akadémiai kiadó.

LAPOSA József

- 1988 Szőlőhegyek a Balaton-felvidéken. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó.

LÁNCZI Péter

- 2020 Ahol egy sárkány alussza örök álmát a jégbarlangban. *Természetjáró* márciusi szám, 72-79.

MÓD László – SIMON András

- 2001 *A hajtástól az újborig. A szőlő és bor ünnepei Lendva-vidéken.* Magyar Nemzetiségű Művelődési Intézet.

MÓD László – SIMON András

- 2004 Vince-napi vesszővágás Ópusztaszeren. In Pócs Éva: *Rítus és ünnep az ezredfordulón. Studia Ethnologica Hungarica VI.* Budapest, L'Harmattan, 365-380.

PENTELENYI Kinga

- 2004 Egy ünnep viszonyrendszerei. Milleniumi címer- és zászlóavatás Ürömmön. In Pócs Éva: *Rítus és ünnep az ezredfordulón. Studia Ethnologica Hungarica VI.* Budapest, L'Harmattan, 43-57.

PÓCS Éva (szerk.)

- 2004 *Rítus és ünnep az ezredfordulón.* Budapest.

PULAY Gergő

- 2002 „Leköltöztem vidékre...” In Fejős Z.–Szijártó Zs. (szerk.): *Egy tér alakváltozásai. Esettanulmányok a Káli-medencéből, Tabula Könyvek 4.* Budapest, 40-55.

S. LACKOVITS Emőke

- 2000 Az egyházi esztendő jeles napjai, ünnepi szokásai a bakonyi és Balaton-felvidéki falvakban. Viza Nyomda, Veszprém.

SZÉPLIGETI Máttyás

- 2007 *A Szent György-hegy átfogó botanikai vizsgálatának kezdeti eredményei.* Tudományos Diákköri Konferencia Dolgozat.

SZIJÁRTÓ Zsolt

2002 Turizmus és regionalizmus a Káli-medencében. Egy kutatás tapasztalatai. In Fejős Z.–Szijártó Zs. (szerk.): *Egy tér alakváltozásai*. Esettanulmányok a Káli-medencéből, *Tabula Könyvek 4*. Budapest, 7-22.

VEREBÉLYI Kincső

2004 Ünnep. In Pócs Éva: *Rítus és ünnep az ezredfordulón*. *Studia Ethnologica Hungarica VI*. Budapest, L'Harmattan, 13-21.

ZONGOR Gábor (szerk.)

2000 Forradalom és tanácsok. Adalékok Veszprém megye közigazgatás történetéhez. – 1956, 1982-1990. Veszprém.

Webográfia

Veszprémi Főegyházmegye honlapja

<https://www.veszpremiersekseg.hu/jubileumi-szent-gyorgy-hegyi-napok/>

(Letöltés ideje: 2022. 04. 05.)

Magyarországi Borrendek Országos Honlapja

<https://www.borrend.hu/szovetseg>

(Letöltés ideje: 2023. 01. 02.)

Nyári Pince honlapja

<http://www.nyaripince.hu/hu/rolunk> (Letöltés ideje: 2023. 01. 02.)

Szent György-hegy hajnalig honlapja

<https://www.szentgyorgyhegyhajnalig.com/a-hegy#udv> (Letöltés ideje: 2023. 01. 02.)

Veszprémi Főegyházmegye honlapja

<https://www.veszpremiersekseg.hu/jubileumi-szent-gyorgy-hegyi-napok/>

(Letöltés ideje: 2022. 04. 05.)

Források

Tóth János Zoltán magángyűjteménye:

2002 A Szent György-hegyi napokról írt beszéde

Veszprémi Napló

1998 Kenyeret ad a bor. 54.évfolyam, 77-101.szám. 1.o.

2010 Szerintem. 66.évfolyam, 76-100.szám. 5.o.

Szentgyörgyhegyi napok-meghívó, 1991.

Szent György-hegyi napok-meghívó 1994-től - 2019-ig.